

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
फैसला

०६९-CI-१००५

मुद्दा: परमादेश

जिल्ला महोत्तरी जलेश्वर नगरपालिका वडा नं.५ मा स्थापित श्री ल.च.मु.मा.वि. पुनरावेदक
का पियन नागेन्द्र राउत कुर्मी ----- १ प्रतिवादी

विरुद्ध

जिल्ला महोत्तरी जलेश्वर नगरपालिका वडा नं. ५ बस्ने तथा श्री ल.च.मु.मा.वि.
का व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष विनोद मण्डल ----- १ विपक्षी
ऐ.ऐ.को श्री ल.च.मु.मा.वि. का व्यवस्थापन समिति ----- १ प्रत्यर्थी
ऐ.ऐ. श्री ल.च.मु.मा.वि.का प्रधानाध्यापक यज्ञप्रसाद पोखरेल ----- १
ऐ.ऐ. श्री ल.च.मु.मा.वि. ----- १

सुरु फैसला गर्ने:

माननीय जिल्ला न्यायाधीश द्वय श्री पोषनाथ शर्मा
माननीय जिल्ला न्यायाधीश द्वय श्री द्वारिकामान जोशी
पुनरावेदन अदालत जनकपुर

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको
संक्षिप्त तथ्य विवरण निम्न प्रकार रहेको छः-

म निवेदक नागेन्द्र राउत कुर्मीले मिति २०२६।१२।२७ को निर्णय अनुसार मिति
२०२७।१।१ गते देखि लागु हुने गरी श्री ल.च.मु.मा. विद्यालयमा पियन पदमा नियुक्ति भई
कार्यरत रही हालसम्म आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै आई रहेको अवस्थामा तलब पाउनुमा
कुनै अवरोध भएको थिएन । तर विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष तथा प्र.अ.ले म
निवेदकको मिति २०६८ सालको श्रावण भाद्र, अश्विन र दशैं खर्च वापत समेतको तलब रोकी
दिंदा पटक पटक तलब भुक्तानी दिनका लागि आग्रह अनुरोध गर्दा विपक्षीहरूले तलब

उपलब्ध नगराई हाजिर समेतमा रोक लगाएको हुँदा तलब भुक्तानी गर्न इन्कार गरेको हुँदा प्रति महिना रु.३०००।- को दरले हुने ३ महिनाको तलब रु.९०००।- तथा दसैँ खर्च रु.३०००।- गरी जम्मा रु.१२०००।- उपलब्ध गराई म निवेदकलाई उक्त विद्यालयमा कानूनबमोजिम हाजिर गराउनु भनि विपक्षीहरूका नाउमा परमादेशको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो? निवेदन मागबमोजिमको आदेश किन जारी गर्नु नपर्ने हो? जारी गर्नु नपर्ने कुनै कानूनी आधार कारण वा प्रमाण भए सो समेत साथै राखी वाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु भनि यस अदालतबाट मिति २०६८।७।२३ गतेको कारण देखाउ आदेश ।

विपक्षी निवेदकलाई विद्यालयको दैनिक कार्य संचालनको लागि राखिएकोमा विपक्षी निवेदक आफै मिति २०६८।४।५ गते देखि विद्यालयको काम गर्न छाडी गएको हुँदा विपक्षी निवेदक विद्यालयको काम प्रति जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु भएन । काम गरे बापत तलब पाउने हैसियत निज निवेदकलाई भएको अवस्थामा चार चार महिना देखि हाजिर पनि नगरेको हुँदा तलब दिलाई पाउँ भन्ने व्यहोराको विपक्षी निवेदकको प्रस्तुत निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने लिखित जवाफ ।

शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम २५(च) ले विद्यालयको श्रोतबाट व्यहोर्ने गरी नियुक्त भएका कर्मचारीले पनि तलब भत्ता पाउने कानूनी व्यवस्था गरेको पाइन्छ । सिद्धान्ततः काम गरे पछि पारिश्रमिक पाउने अधिकारको सिर्जना हुन्छ । अतः यसमा यी निवेदक मिति २०६८।४।१ देखि ऐ.५ गते सम्म हाजिर भएको देखिँदा सो अवधिको तलब भत्ता एवं नियमानुसार पाउने अन्य भत्ता समेत निवेदकलाई ३० दिन भित्र दिनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने ठहर्छ । तर निवेदकलाई पियन पदबाट हटाई सकेको देखिँदा हाजिर गर्नु भन्ने हदसम्म परमादेशको आदेश जारी गरी रहन परेन भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६९/१/५ को पुनरावेदन अदालत जनकपुरको आदेश ।

म पुनरावेदक श्री ल.च.मु. उच्च माध्यमिक विद्यालय जलेश्वर-५ महोत्तरीको पियन पदमा मिति २०२६।१२।२७ को संचालक समितिको निर्णय अनुसार मिति २०२७।११। देखि लागु हुने गरी नियुक्ति पाई सोही मिति देखि अविच्छिन्न रूपमा कार्य गरी आएकोमा विपक्षीहरू विद्यालयमा आफ्नो मेलुवा व्यक्तिलाई नियुक्ति दिनका लागि गैरकानूनी तवरबाट

षडयन्त्रपूर्ण तरिकाले मेरो हाजिरी रजिष्टर आफैसँग राखि हाजिर गर्न बन्द गरी तलब समेत उपलब्ध नगराइएको कारण बाध्य भै मैले पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा २०६८ साल सम्म व्यतित गर्दा कुनै पनि गल्ती नगरेको सम्पूर्ण जीवन विद्यालयमा नै लागनी गरेको अवस्थामा विपक्षीहरू म उपर सुनियोजित षडयन्त्र गरी हाजिर गर्न रोकेको तथा तलब समेत उपलब्ध नगराएको अवस्थामा न्याय प्राप्तिको लागि सम्मानित पुनरावेदन अदालतमा उक्त परमादेशको निवेदन दायर गरे पश्चात विपक्षीहरू रिसाई हुँदै नभएको झुठा कथनहरू सृजना गरी मलाई गैरकानूनी तवरबाट स्पष्टीकरण सोधेको र सोको समुचित जवाफ समेत पेस गरेको अवस्थामा विपक्षीहरू आफ्नो पदको गलत तरिकाबाट प्रयोग गरी मलाई पियन पदबाट अवकास दिने गरेको निर्णय बद्नियत चिताई गरेको निर्णय रहेको स्पष्ट हुँदा हुँदैको अवस्थामा सो बद्नियतमा आधारित भएर गरेको निर्णयको आधारमा म पुनरावेदकलाई हटाई दिएको कारण हाजिर गराउन नमिल्ने भनी गरेको फैसलाबाट अन्याय पर्न गएको प्रष्ट छ । तसर्थ उक्त पुनरावेदन अदालत जनकपुरको फैसला उल्टी गरी म पुनरावेदकलाई हाजिर गराई काममा लगाउनु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा निवेदन मागबमोजिम परमादेशको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

यसमा निवेदक नागेन्द्र राउतलाई श्री ल.च.मु.उ.मा.वि. जलेश्वरको पियन पदबाट अवकाश गर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट भएको मिति २०६८।८।२३ को निर्णयसहितको सक्कल मिसिल अवलोकन गर्न आवश्यक भएबाट अर्को पेशी तोक्नु र उक्त पेशीका दिन सो मिसिल आफ्नो वारेस वा कानून व्यवसायी मार्फत इजलासमा अवलोकनार्थ पेश गर्नु भन्ने वारेसलाई जनाउ दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।२।३ को यस अदालतको आदेश ।

नियमबमोजिम आजको दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न शुरु मिसिल तथा पुनरावेदन पत्र सहितका कागजातहरूको अध्ययन गरी हेर्दा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर बमोजिम आदेश जारी हुनु पर्ने हो होइन शुरु पुनरावेदन अदालत जनकपुरको फैसला मिलेको छ छैन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

प्रस्तुत मुद्दामा म निवेदक श्री ल.च.मु.मा.वि.मा पियन पदमा कार्यरत भएकोमा तलव पाउनेमा अवरोध भएको थिएन तर यी प्रत्यर्थीहरूले मिति २०६८ सालको श्रावण, भाद्र, आश्विन र दशैं खर्च समेत भुक्तानी गर्न इन्कार गरेको तथा हाजिर गर्न समेत रोक लगाएको हुँदा उक्त तलब र दशैं खर्च उपलब्ध गराई कानूनबमोजिम हाजिर गराउनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदकको मुख्य निवेदन जिकिर रहेको देखिन्छ भने विपक्षी निवेदकलाई विद्यालयको दैनिक कार्य संचालनको लागि राखिएकोमा विपक्षी निवेदक आफै मिति २०६८।४।५ गते देखि विद्यालयको काम गर्न छाडी गएको हुँदा विपक्षी निवेदक विद्यालयको काम प्रति जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु भएन । काम गरे बापत तलव पाउने हैसियत निज निवेदकलाई भएको अवस्थामा चार चार महिना देखि हाजिर पनि नगरेको हुँदा झुठा रिट निवेदन खारेज गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको लिखित जवाफ रहेको देखिन्छ ।

शुरु पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट आदेश हुँदा यी निवेदक मिति २०६८।४।९ देखि ऐ.५ गते सम्म हाजिर भएको देखिँदा सो अवधिको तलब भत्ता एवं नियमानुसार पाउने अन्य भत्ता समेत निवेदकलाई ३० दिन भित्र दिनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने तर निवेदकलाई पियन पदबाट हटाई सकेको देखिँदा हाजिर गर्नु भन्ने हदसम्म परमादेशको आदेश जारी गरि रहन परेन भन्ने आदेश भएको र सो आदेश उपर सो आदेश चित्त बुझेन शुरु पुनरावेदन अदालत जनकपुरको आदेश उल्टी गरी माग बमोजिमको परमादेशको आदेश जारी गरीपाउँ भनी पुनरावेदन पर्न आएको देखिन्छ ।

सिद्धान्ततः 'परमादेश' भन्नाले कुनै सार्वजनिक निकाय वा अधिकारीले आफुले गर्नुपर्ने कानूनी कर्तव्य परिपालना गर्न इन्कार गरेमा वा अनिच्छा देखाएमा वा अनुचित विलम्ब गरेमा सो कानूनी कर्तव्य परिपालना गराउन उच्चतम अदालतले जारी गर्ने आदेश हो । मूलतः निवेदकले २०६८ सालको साउन, भाद्र, असोज र दशैं खर्च समेतका तलब नदिएको हुँदा परमादेशको आदेश जारी गरीपाउँ भनी माग दावी लिएको देखिन्छ । प्रत्यर्थीबाट मिति २०६८।४।५ देखि विद्यालयको काम गर्न छाडी गएको र असारसम्मको तलव पाई सकेको हुँदा काम नगरेको अवधिको तलब दिलाउन नमिल्ने र निवेदकलाई पियनपदबाट हटाई सकेको हुँदा झुठा रिट निवेदन नै खारेज गरी पाउँ भनी लिखित जवाफ फिराएको देखिन्छ । मिसिल संलग्न यी निवेदकको हाजिर कापीको छ्ाँयाप्रति समेतबाट मिति

२०६८।४।५ सम्म निवेदक हाजिर रहेको र सो कुरालाई प्रत्यर्थीहरूले समेत स्वीकार गरी लिखित जवाफ दिएको देखिन्छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम २५(च) ले विद्यालयको श्रोतबाट व्यहोर्ने गरी नियुक्त भएका कर्मचारीले पनि तलब भत्ता पाउने कानूनी व्यवस्था गरेको पाइन्छ ।

तसर्थ माथि विश्लेषण गरिएका आधार कारण र प्रमाणहरूबाट यी पुनरावेदकलाई मिति २०६८।४।१ देखि ऐ.५ गते सम्म हाजिर भएको देखिँदा सो अवधिको तलब भत्ता एवं नियमानुसार पाउने अन्य भत्ता समेत निवेदकलाई ३० दिन भित्र दिनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने र निजलाई पियन पदबाट हटाई सकेको देखिँदा हाजिर गर्नु भन्ने हदसम्म परमादेशको आदेश जारी गरी रहन परेन भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी नियमानुसार मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद बस्याल

कम्प्युटर टाईप गर्ने: विदुषी रायमाझी

इति संवत् २०७२ साल असोज १२ गते रोज ३ शुभम् ।